

2019-09-27

rev. 2019-10-04

M 2019-2022

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Tillsyn av byggnation av tunnelbana

Tunnelbana från Kungsträdgården till Nacka och Söderort

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden (MSN) beslutar att

1. Notera informationen.
2. Ge miljöchefen delegation att besluta i fortsatt tillsyn enligt miljöbalken, av byggnation av tunnelbana i Nacka.

Sammanfattning

Förvaltning för utbyggd tunnelbana, FUT, planerar att 2019/2020 börja bygga tunnelbana i Nacka. En vattendom reglerar bland annat arbetstider och ljudnivåer för byggbuller. Enligt domen får tillsynsmyndigheten besluta om avvikelser från arbetstider och ljudnivåer. Nämnden föreslås delegera beslutsfattandet till miljöchefen.

Ärendet

Region Stockholm (f.d.Stockholms läns landsting), Förvaltning för utbyggd tunnelbana, FUT, planerar att börja bygga ut tunnelbanans blå linje till Nacka 2019/2020. Tunnelbanan byggs helt under jord och Nacka får tre nya stationer; Sickla, Järla och Nacka. Byggtiden är 7-8 år.

Byggnationen sker via tillfälliga arbetstunnlar, en servicetunnel och en befintlig arbetstunnel. Vid tunnlarerna kommer etableringsområden anläggas. De kommer att användas till bland annat arbetsbodar, service - och verkstadstält för maskiner och förvaring av byggmaterial. Det blir också etableringsområden i anslutning till stationsentréer och ventilationstorn.

FUT anger att samordning görs med andra exploateringsprojekt, för att minska störningar inom samma område. Särskilt nämns mötesplats Nacka och upphöjningen av Saltsjöbanan.

Länsstyrelsen har tillsyn över vattenverksamheten, medan miljö- och stadsbyggnadsnämnden har tillsyn av övrigt enligt miljöbalken och av buller från arbeten som är vattenverksamhet. Miljöenheten deltog i förhandlingarna om vattendomen och har sedan länge tillsynsmöten med FUT. Miljöenheten samarbetar med Länsstyrelsen och tillsynsmyndigheterna i Stockholm, Järfälla och Solna. Det är fördelaktigt att kunna ta del av tillsynsmyndigheternas erfarenheter från delar där utbyggnaden hunnit längre. FUT har nu

gjort ett kontrollprogram för delen till Nacka och Söderort. Kontrollprogrammet finns i bilaga 2 till tjänsteskrivelsen.

Kontrollprogrammet beskriver byggherrens egenkontroll och innehåller rutiner som kan behöva ändras, vartefter byggherren och tillsynsmyndigheterna ser hur egenkontrollen fungerar.

Buller och vibrationer

Arbeten planeras så att störningar för närboende begränsas under kvällstid, nätter och helger. Huvudregeln är att byggarbeten får utföras dygnet runt så länge villkoren för buller efterlevs. Riskeras överskridande av riktvärdena inomhus under fem dagar i följd, eller mer än fem dagar under en tiodagarsperiod, ska boende erbjudas möjlighet till tillfälligt boende, alternativt tillfällig vistelse. Även om riktvärdena inte överskrids, ska möjlighet till tillfälligt boende, alternativt tillfällig vistelse, tillhandahållas. Det gäller om särskilda behov föreligger, t.ex. boende med nattarbete eller småbarn, äldre och sjukskrivna. FUT kommer att göra bullermätningar bland annat vid start av nya bullrande arbetsmoment och vid klagomål.

De villkor om buller som finns i domen, överensstämmer nästan helt med Naturvårdsverkets riktvärden för byggbuller, NFS 2004:15. Det som skiljer sig är värdet för ekvivalent ljudnivå kvällstid, kl. 19:00-22:00, där nivåer upp till 40 dBA tillåts. Naturvårdsverkets riktvärden är inte uppdelade på luftljud och stomljud, men riktvärdet för ekvivalent ljudnivå är 35 dBA kvällstid. Mark och miljödomstolen valde att inte besluta om villkor för stomljud i arbetslokaler för tyst verksamhet, där riktvärdet är 45 dBA ekvivalent ljudnivå inomhus.

FUT kräver att deras entreprenörer gör beräkningar av byggbuller i god tid innan bullrande arbeten startar och kommer också att göra beräkningar på de projekterade arbetena. FUT har, trots att de inte har full rådighet över transporterna, beställt en utredning av buller från transporter av massor på lokalator. Det gäller de sträckor där massor transporteras, innan de når Värmdöleden eller annan motorväg. Nacka kommun har inte, till skillnad från Stockholms stad, några föreskrifter som reglerar var tung trafik får köra. Om det skulle visa sig att det kan bli störande nivåer, behöver FUT se till att förebyggande åtgärder eller begränsningar är plats innan transporterna börjar.

Utredningen behöver visa vilka ljudnivåer transporterna ger utomhus vid fasad och inomhus i bostäder, skolor och förskolor och vårdlokaler. Även hur lång tid störningarna beräknas pågå, liksom vilka åtgärder som behöver vidtas, bör ingå. Utredningen bör sedan användas som underlag för att utveckla kontrollprogrammet med avseende på buller från transporter. Detta kommer att göras i samråd med miljöenheten i god tid innan byggstart.

Utsläpp till vatten

I domen finns krav på utsläpp till vatten. Bland annat ska länshållningsvatten efter lokal rening avledas till kommunalt dag- eller spillvattennät alternativt till mark - eller vattenområde. Avledningen ska ske i samråd med VA-huvudmannen och tillsynsmyndigheterna och enligt kontrollprogrammet.

Dammar för avskiljning av inläckande vatten byggs minst var 600:e meter, där det finns risk för föroreningar. Länsstyrelsen får besluta om längre avstånd. Det ska finnas möjlighet till att separat provta och avleda vattnet från varje enskild damm.

Inläckande grundvatten till bergtunnlar och schakt kommer under byggtiden att blandas med processvatten från arbetena. Det blir länshållningsvatten och kommer att renas i lokala reningsanläggningar, för att därefter som regel ledas till avloppsreningsverk och undantagsvis till sjöar eller hav. Utsläpp från anläggningarna får inte riskera recipienternas miljökvalitetsnormer. Riktvärden för utsläpp av länshållningsvatten har tagits fram och prov kommer att tas. Grundvattnet i området har god kvalitet, men på vissa ställen visar proverna påverkan av bebyggd miljö, med bl.a. förhöjda halter av klorid och kväve. På två platser i Nacka har PFAS detekterats vid markprovtagning. Länshållningsvatten från de områdena kommer att provtas med avseende på PFAS.

Länshållningsvatten och förorenat dagvatten från etableringsområden kommer att behandlas i oljeavskiljare innan det leds till i första hand sjöar eller hav. Vattenkvaliteten kontrolleras genom provtagning och även här behöver man genom stickprov kontrollera om vattnet innehåller PFAS. Om så är fallet kommer tillsynsmyndigheten att underrättas och åtgärder vidtas. Kontrollprogrammet är tydligt för vattenhanteringen. Vid avvikande händelser och provtagningsresultat finns rutiner för rapportering till tillsynsmyndigheten.

Utsläpp till luft

Inga villkor i miljödomen finns för luftkvalitet. FUT har ändå gjort åtaganden i kontrollprogrammet för att bekämpa damning från bygg- och anläggningsarbeten. Riskerna för damning kommer att kontrolleras regelbundet vid miljöronder och revisioner. De lokala hälsoskyddsföreskrifterna om tomgångskörning har tagits med i kontrollprogrammet.

Hantering av kemiska produkter

Under byggtiden hanteras drivmedel, kemiska injekteringsmedel, smörj- och hydrauloljor med mera, som innebär risk för läckage till omgivningen. Produkter och material ska förvaras skyddat och säkerhetsdatablad ska vara lättillgängliga. Samtliga märkningspliktiga produkter som används ska finnas i en aktuell kemikalieförteckning. En nödlägesberedskapsplan och checklista för större olycka ska tas fram och hanteras inom respektive arbetsområde/entreprenör. Kontakt ska upprättas med Räddningstjänsten, som ska informeras vid större förändringar.

Det är entreprenörerna som ska redovisa och ha dokumenterade rutiner för att hantera kemikalier och miljöfarliga produkter. Konstateras brister i samband med miljöronder eller riktade inventeringar ska lämpliga åtgärder vidtas. Entreprenören ska utan dröjsmål till beställarens projektledning rapportera tillbud och olyckor som inträffar, samt vidta åtgärder för att begränsa ytterligare skada. Då det finns anledning att misstänka att mark- och vattenområde har blivit förorenat, ska tillsynsmyndigheten omedelbart underrättas.

Avfallshantering

Avfall som uppstår på byggarbetsplatsen kommer att hanteras på ett miljö- och hälsomässigt sätt. Kontroll av avfallsverksamheten ska ske i samband med miljöronder och revisioner. Konstateras brister ska åtgärder vidtas, till exempel på anläggningen, förbättrade rutiner och instruktioner eller utbildning av personal.

Masshantering och förorenade massor

Som enda del av utbyggnaden har Kungsträdgården-Nacka Söderort krav i miljödomen om en masshanteringsplan. Senast tre månader innan arbeten som ger upphov till bergmassor påbörjas, ska FUT redovisa en preliminär plan för hantering av massorna till tillsynsmyndigheten. Planen ska innehålla en prognos för mängden bergmassor under nästkommande ett och ett halvt år. En preliminär plan för avsättning av massor per mottagare och kvartal ska också anges, tillsammans med uppgifter om mottagarens kapacitet och tillstånd att ta emot. Därefter ska årligen en uppdaterad plan redovisas till tillsynsmyndigheten, fram tills arbeten som ger upphov till bergmassor.

Vid behov ska kompletterande provtagning av berg- och jordmassor, t. ex. av sulfider och arsenik, ske för att avgränsa eventuella föroreningar. Konstateras avvikelser i jordmassorna i samband med schakt, t.ex. i utseende eller lukt, ska schaktningen avbrytas och tillsynsmyndigheten underrättas. Provtagning genomförs för att klassificera och hantera massorna rätt.

Skäl till beslut

Villkoren i vattendomen förutsätter en skyndsam hantering av beslut om till exempel tillåtelse att överskrida ljudnivåer enligt villkor, försiktighetsmått och eventuella förbud. Miljöenheten får enligt delegationsordningen besluta om sådant, men delegationen flyttas till nämnden om ärendet behandlas där. För att undvika osäkerhet om vem som ska besluta föreslås nämnden besluta att miljöchefen får delegation.

Anneli Castan
Miljö- o hälsoskyddsinspektör
Miljöenheten
08-718 92 86
anneli.castan@nacka.se

Annika Klarnäs-Jacobson
Miljö- o hälsoskyddsinspektör
Miljöenheten
08-718 99 27
annika.klarnas-jacobson@nacka.se

Bilagor:

1. Dom M 1431-17
2. Kontrollprogram den 4 september 2019